C/2025/4206

20.8.2025.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums

Eiropas reindustrializācija – uzņēmumu, darba ņēmēju un iedzīvotāju iespēja saistībā ar dzīves dārdzības krīzi

(pašiniciatīvas atzinums)

(C/2025/4206)

Ziņotājs: ***Andrés BARCELÓ DELGADO*** **(ES, I)**

Līdzziņotāja: ***Monika SITÁROVÁ*** **(SK, 2. kat.)**

Padomnieki	Vega GIL OYAREGUI (I grupas ziņotājam) Juan José LUIS DELGADO (2. kategorijas līdzziņotājai)
Pilnsapulces lēmums	5.12.2024.
Juridiskais pamats	Reglamenta 52. panta 2. punkts
Atbildīgā specializētā nodaļa	Rūpniecības pārmaiņu konsultatīvā komisija (CCMI)
Pieņemts specializētās nodaļas sanāksmē	4.6.2025.
Pieņemts plenārsesijā	18.6.2025.
Plenārsesija Nr.	597
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	197/0/2

PREAMBULA

Šis atzinums ir daļa no plašāka EESK atzinumu kopuma par dzīves dārdzības krīzi. Ar šo dokumentu kopumu EESK analizē šīs politikas problēmas dažādos aspektus un sniedz visaptverošu un plašu ieteikumu kopumu Eiropas un valstu politikas veidotājiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un citām ieinteresētajām personām. Šajā paketē ir iekļauti septiņi "nozaru atzinumi" ([1]), no kuriem katrs veltīts jautājumiem konkrētā politikas jomā. Turklāt "jumta atzinumā" ([2]) ir sniegti vispārēji politikas ieteikumi, lai risinātu dzīves dārdzības krīzi kopumā un palielinātu noturību pret turpmākām krīzēm.

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu "Konkurētspējas kompass", kas vērsta uz ES ekonomikas konkurētspējas uzlabošanu, lai tā neatpaliktu no ASV un Āzijas. Izstrādājot Konkurētspējas kompasu, jānosaka skaidri snieguma rādītāji, lai ES iestādes un ieinteresētās personas varētu uzraudzīt katra kompasā iekļautā uzdevuma izpildi. Lai uzlabotu ES konkurētspēju, ir vajadzīgi arī lielāki privātie un publiskie ieguldījumi.

([1]) EESK atzinumi *"Eiropas reindustrializācija – uzņēmumu, darba ņēmēju un iedzīvotāju iespēja saistībā ar dzīves dārdzības krīzi"*, *"Krīžu pārvarēšana: pasākumi noturīgai, saliedētai un iekļaujošai Eiropas ekonomikai"* (OV C, C/2025/3195, 2.7.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3195/oj, *ELI*: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3195/oj), *"Kā vienotā tirgus darbības traucējumi veicina dzīves dārdzības pieaugumu"* (OV C, C/2025/3189, 2.7.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3189/oj, *ELI*: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3189/oj), *"Fosilā kurināmā subsīdiju pakāpeniska atcelšana, vienlaikus nodrošinot Eiropas konkurētspēju, mazinot dzīves dārdzības krīzi un veicinot taisnīgu pārkārtošanos"* (OV C, C/2025/3191, 2.7.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3191/oj, *ELI*: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3191/oj), *"Piegādes ķēžu sadrumstalotība un ietekme uz dzīves dārdzību"* (OV C, C/2025/4209, 17.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4209/oj, *ELI*: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4209/oj), *"Kā novērst pirktspējas zudumu un nevienlīdzības, atstumtības un marginalizācijas palielināšanās risku"* (OV C, C/2025/4208, 17.8.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4208/oj, *ELI*: http://data.europa.eu/eli/C/2025/4208/oj), *"Transporta, enerģētikas un mājokļu cenu kāpums: kvalitatīvu sabiedrisko pakalpojumu ietekme uz dzīves dārdzības novēršanu"* (OV C, C/2025/3192, 2.7.2025., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3192/oj, *ELI*: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3192/oj).

([2]) ECO/660 *Organizētas pilsoniskās sabiedrības ieteikumi attiecībā uz dzīves dārdzības krīzes pārvarēšanu* (tiek izstrādāts).

1.2. Komisijas 2025. gada darba programmā ir iekļauts Lētākas enerģijas rīcības plāns. EESK vēlas, lai Komisija garantētu, ka plāns nodrošinās elektroenerģijas piegādi un stabilu, konkurētspējīgu un paredzamu cenu. Tajā būtu jāiekļauj arī mazoglekļa enerģija, proti, atjaunīgo energoresursu un nebioloģiskas izcelsmes atjaunīgo degvielu izmantošana.

1.3. Reindustrializācijas procesa centrā jābūt atvērtai stratēģiskajai autonomijai — ir jānodrošina piekļuve izejvielām, jādažādo avoti un jāvairo ES ekonomikas noturība. Lai mudinātu uzņēmumus veikt ražošanu tuvumā esošās valstīs Eiropas Savienībā, EESK iesaka pieņemt rūpniecības politiku, kas balstīta uz vērtības ķēdes pieeju. Šī pieeja uzsver gan augšupējo, gan lejupējo posmu vienlīdz lielo nozīmi darbības pārkārtošanā. To var panākt, palielinot partnerību skaitu ar trešām valstīm un racionalizējot atļauju piešķiršanas procedūras, vienlaikus nodrošinot darba, sociālo un vidisko standartu ievērošanu, lai atbalstītu ieguves rūpniecības izaugsmi pašā ES.

1.4. ES likumdevējiem ir jāizmanto gaidāmais Rūpniecības dekarbonizācijas paātrināšanas akts, lai nodrošinātu alternatīvu un aprites ekonomikas principiem atbilstošu uzņēmējdarbības modeļu ilgtspēju, piedāvājot paātrinātu atļauju piešķiršanu, kā arī finansiālu un politisku atbalstu tiem uzņēmumiem, kas apņēmušies šādi pārkārtoties. Aprites ekonomikas akta priekšlikumā būtu jāsniedz skaidrs vēstījums par atbalstu apritīgiem uzņēmumiem, tādējādi vairojot ieguldītāju pārliecību, ka ES ir vislabākā vide tīru risinājumu izstrādei.

1.5. Reindustrializācijas procesā ir jāiekļauj sociālais dialogs, tostarp koplīguma sarunas, lai stiprinātu vienotā tirgus sociālo aspektu.

1.6. Reindustrializācijai ir nepieciešama īpaša inovācijas programma ar konkrētiem mērķrādītājiem, kuri aptver gan esošās nozares, gan jaunas norises un kuru pamatā ir sociālais dialogs. Šai programmai ir vajadzīgi publiskie ieguldījumi, kas jāpapildina ar sociālajiem nosacījumiem, kā izklāstīts tīras rūpniecības kursā.

1.7. EESK iesaka Eiropas Savienībai atbalstīt publiskā un privātā sektora partnerības programmas, kas veicinātu ieguldījumus ražošanā, un izveidot īpašu sadaļu jauniešu uzņēmējdarbības veicināšanai rūpniecības nozarē. Programmai būtu jāveicina sadarbība starp publiskā sektora iestādēm un privātiem uzņēmumiem, lai paātrinātu inovāciju un jauno tehnoloģiju laišanu tirgū.

1.8. EESK aicina gaidāmajā Komisijas priekšlikumā par prasmju savienību paredzēt, ka darba ņēmēju prasmes tiek tieši atzītas un apstiprinātas visā ES, tiklīdz tās atzinušas vienas dalībvalsts publiskās iestādes; tas samazinātu birokrātisko slogu. Komisijai jāuzsāk ES mēroga programma, lai jaunāko paaudžu cilvēkus piesaistītu taisnīgi apmaksātai māceklībai rūpniecības jomā un tādējādi atbalstītu noturīgāka darbaspēka veidošanos. Tai būtu arī jānodrošina instrumenti pārmaiņu paredzēšanai un pārvaldībai, lai piedāvātu taisnīgas pārkārtošanās ceļu, kas ietver darbaspēka prasmju pilnveidi un pārkvalifikāciju kā sociālā dialoga daļu.

1.9. Tīra publiskā iepirkuma process ir iespēja nediskriminējošā veidā veicināt un atzīt ES uzņēmumu ilgtspējas centienus.

1.10. Lai Eiropas Savienībā uzlabotu konkurētspēju un saglabātu un attīstītu rūpniecisko ražošanu, EESK vēlas, lai *Omnibus* paketes nodrošinātu regulējuma saskaņotību un juridisko noteiktību uzņēmumiem un darba ņēmējiem, racionalizētu atļauju piešķiršanas procedūras, padarot tās skaidrākas, ātrākas un paredzamākas, samazinātu ziņošanas darbplūsmas un novērstu nevajadzīgu ziņošanu. Tīro tehnoloģiju standartu saskaņošana visā ES var arī atvieglot uzņēmumu piekļuvi tirgum un šo standartu ievērošanu.

2. **Vispārīgas piezīmes**

2.1. Lai gan daži makroekonomiskie rādītāji liecina, ka ES ekonomika darbojas pieņemami, proti, ir vērojama zemāka inflācija, ļoti zems bezdarba līmenis un labākas enerģijas izmaksas nekā 2022. gada enerģētikas krīzes laikā, Eiropas Komisijas 2022. gada rudens un 2023. gada Eirobarometra aptaujā tika konstatēts, ka visaktuālākā problēma 93 % ES iedzīvotāju ir **dzīves dārdzības pieaugums** ([3]). Šī sajūta ir bijusi noturīga: dzīves dārdzība (42 %) un ekonomiskā situācija (41 %) bija galvenie temati, kas motivēja Eiropas pilsoņus balsot pēdējās Eiropas Parlamenta vēlēšanās pagājušā gada jūnijā ([4]). Turklāt jaunākajā *Eurofound* plaša mēroga apsekojumā, kas veikts 2024. gadā, vairāk respondentu nekā iepriekšējā gadā ziņoja par grūtībām nodrošināt sev iztiku: 30 % respondentu norādīja, ka ir grūti vai ļoti grūti nodrošināt sev iztiku (salīdzinot ar 22 % 2023. gadā) ([5]).

2.2. Eiropai pašlaik jāpārvar **divkārša problēma** — jārisina dzīves dārdzības krīze un jānovērš deindustrializācijas ilgtermiņa sekas. Abi jautājumi ir cieši savstarpēji saistīti un būtiski ietekmē uzņēmumus, darba ņēmējus un iedzīvotājus visā Savienībā.

2.3. **Dzīves dārdzības krīzes** galvenie cēloņi ir šādi.

2.3.1. 2021. gadā **inflācija** pieauga līdz 2,9 % — to veicināja straujā ekonomikas atveseļošanās pēc Covid-19. Karš Ukrainā un enerģētikas krīze 2022. gadā palielināja inflācijas līmeni līdz 9,2 %. Pēc tam inflācija nedaudz samazinājās līdz 6,4 %, un 2024. gadā inflācijas līmenis pazeminājās līdz 2,6 % Tomēr mājsaimniecības inflāciju izjūt ļoti spēcīgi, jo ikdienas iepirkumu groza preču cenas ir pastāvīgi augušas ([6]). Inflācija ir ievērojami samazinājusi pirktspēju, radot milzīgu finansiālu spiedienu uz mājsaimniecībām ar vidējiem un zemiem ienākumiem.

2.3.2. Lai gan **elektroenerģijas un gāzes** vairumtirdzniecības **cenas** kopš 2022. gada beigām ir ievērojami samazinājušās, tās joprojām ir aptuveni divreiz augstākas par vēsturisko līmeni, un tās svārstās regulatīvo darbību, tirgus apstākļu un pastāvīgās ģeopolitiskās spriedzes ietekmē ([7]). Nesenā elektroenerģijas tirgus reforma nav devusi vēlamo rezultātu, jo izdevīguma secība (robežcenu sistēma) neļauj patērētājiem pilnībā gūt labumu no atjaunīgās enerģijas izmantošanas. Dragi ziņojumā norādīts, ka elektroenerģijas un gāzes cenas Eiropas Savienībā un ASV būtiski atšķiras ([8]). Enerģijas izmaksas joprojām rada nopietnas bažas ne tikai rūpniecībai, kas kopā ar transportu ir viens no lielākajiem enerģijas patērētājiem, bet arī visneaizsargātākajām mājsaimniecībām.

2.3.3. Ietekme uz **ekonomisko nevienlīdzību** ir bijusi dažāda un daudzdimensionāla, tā skar ienākumus, veselības pieejamību un izglītību. Tiek prognozēts, ka reālās algas Eiropas Savienībā 2024. gadā joprojām būs par 1,1 % zemākas par 2019. gada līmeni. Daudzas mājsaimniecības ar zemiem un vidēji zemiem ienākumiem joprojām izjūt augstās inflācijas perioda negatīvo ietekmi uz pirktspēju. Proti, darba ņēmēju materiālā un sociālā nenodrošinātība un finansiālās grūtības joprojām ir paaugstinātas salīdzinājumā ar līmeni pirms 2022. gada ([9]). Turklāt dažas sabiedrības grupas ir skartas vairāk nekā citas. Vislielākā negatīvā ietekme ir bijusi uz mazkvalificētiem darba ņēmējiem, sievietēm un jauniešiem. Ilgtermiņa sekas vēl būtu jāpēta ([10]).

2.3.4. Dzīves dārdzības krīze, straujais enerģijas cenu pieaugums un Covid-19 pandēmijas ietekme ir saasinājusi **mājokļu pieejamības** problēmas. Turklāt mājokļu izmaksas ir palielinājuši tādi strukturāli faktori kā urbanizācija, demogrāfiskās pārmaiņas un spekulatīvi ieguldījumi nekustamajā īpašumā ([11]). Pārmērīgas mājokļa izmaksas ietekmē ne tikai mājsaimniecības ar zemiem ienākumiem, bet arī mājsaimniecības ar vidējiem ienākumiem un jauniešus. Jauniešiem mājokļu nepieejamība izmaksu ziņā droši vien ir būtiskākā problēma, kas liedz viņiem sākt patstāvīgu dzīvi. Lai gan 2023. gada beigās jauniešu situācija darba tirgū bija labvēlīgāka nekā iepriekšējos gados, ceļā uz patstāvību saglabājās daudzi šķēršļi, piemēram, dzīves dārdzības pieaugums un nespēja pārcelties prom no vecāku mājām ([12]).

([3]) 2022. gada Eirobarometrs.
([4]) 2024. gada Eirobarometrs.
([5]) *Quality of life in the EU in 2024 – Results from the Living and Working in the EU e-survey*, 2025, *Eurofound*.
([6]) *Eurostat*.
([7]) *Energy prices and costs in Europe*, Eiropas Komisija, 2024.
([8]) Dragi ziņojums "*The future of European competitiveness*".
([9]) *Labour Market and Wage Developments in Europe – Annual Review 2024* (Gada pārskats par darba tirgus un algu tendencēm Eiropā 2024. gadā). Eiropas Komisijas Nodarbinātības ĢD.
([10]) Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts, 2021.
([11]) Eiropas Parlamenta Izpētes dienests, 2024.
([12]) *Eurofound*, 2023.

2.4. **Deindustrializācija** Eiropā

Dažu pēdējo desmitgažu laikā Eiropā ir notikusi deindustrializācija, kas joprojām turpinās un ko raksturo ražošanas devuma kopējā ekonomikā pastāvīga samazināšanās. Pēdējos gados ražošanas nozares īpatsvars IKP ir samazinājies no 21,0 % 2005. gadā līdz 18,5 % 2022. gadā ([13]). Kopš 2008. gada visā Eiropā neapturami strauji turpina samazināties ražošanas darbvietu skaits, un tas skar ne tikai amatus mazkvalificētiem darbiniekiem, bet arī augsti kvalificētus speciālistus ([14]). Šīs pārmaiņas ir izraisījuši vairāki faktori.

2.4.1. Globalizācija: uzņēmumi tradicionāli piegādes ķēžu un ražošanas jaudas nodrošināšanai ir piesaistījuši ārpakalpojumus, lai samazinātu izmaksas. Ražošanas pārcelšana uz reģioniem ar zemākām darbaspēka izmaksām ir novedusi pie tā, ka ražošana tiek pārvietota uz citām valstīm, kā rezultātā Eiropā tiek slēgtas rūpnīcas un zaudētas darbvietas.

2.4.2. Tehnoloģiskās pielāgošanas kavēšanās un nepietiekami ieguldījumi inovācijā: sasniegumi automatizācijā un digitalizācijā ir samazinājuši pieprasījumu pēc tradicionālajām darbvietām rūpniecībā, radot neatbilstību starp darbaspēka prasmēm un mūsdienīgas ražošanas vajadzībām.

2.4.3. Politikas orientēšana uz pakalpojumiem: daudzas Eiropas valstis ir piešķirušas prioritāti uz pakalpojumiem orientētām nozarēm, dažos gadījumos uz tradicionālās ražošanas rēķina. Šīs pārmaiņas ir veicinājušas rūpnieciskās darbības samazināšanos, uzsverot vajadzību pēc līdzsvarotākas politikas pieejas.

2.4.4. Deindustrializācijas procesos liela nozīme ir bijusi arī ES tirdzniecības un rūpniecības politikai, vides un regulatīvajai politikai, demogrāfiskajām pārmaiņām, darbaspēka nepietiekamībai, pienācīgu ieguldījumu trūkumam un konkurētspējas samazināšanās tendencēm.

2.4.5. Deindustrializācijas sekas ir bijušas tālejošas. Reģioni ar savulaik attīstītu ražošanu ir piedzīvojuši ekonomikas stagnāciju, augstāku bezdarba līmeni un arvien lielākas reģionālās atšķirības. Ražošanas jaudas samazinājuma dēļ ir arī pieaugusi Eiropas atkarība no importa, un tas Eiropu pakļauj neaizsargātībai globālajās piegādes ķēdēs un enerģijas tirgos, kā parādīja Covid-19 pandēmijas laikā gūtā pieredze.

2.5. **Ražošana atgriežas politiskajā dienaskārtībā**

Reindustrializācija būtu labākā izvēle un stratēģisks ceļš, kā panākt turpmāk minēto.

2.5.1. Ekonomikas noturības palielināšana: īpašuma kopējo izmaksu pieaugums, algu palielināšanās (arī valstīs ārpus ES), augošas transporta izmaksas, augstāki ievedmuitas nodokļi un izmaksas, kā arī potenciāli piegādes traucējumi — tas viss mazina ārpakalpojumos nodotu piegādes ķēžu parastās priekšrocības izmaksu ziņā. Palielinot vietējo ražošanu un samazinot atkarību no nestabilām globālajām piegādes ķēdēm, Eiropa var uzlabot savu ekonomikas stabilitāti un stratēģisko autonomiju.

2.5.2. Inovācijas veicināšana: ražošana ir galvenais produktu, procesu un pakalpojumu inovācijas virzītājspēks. Jaunie uzdevumi, kas saistīti ar digitalizāciju un mākslīgo intelektu, robotiku un aprites ekonomiku, sniedz būtisku iespēju Eiropas Savienībai. Rūpniecība 5.0 pašlaik veido un definē reindustrializācijas procesu. Mērķis ir radīt modernu, konkurētspējīgu un ilgtspējīgu rūpniecisko bāzi.

2.5.3. Ilgtspējas veicināšana: ilgtspējīgas prakses un aprites ekonomikas integrēšana rūpnieciskajās darbībās var palīdzēt ES sasniegt tās vērienīgos mērķus klimata jomā un vienlaikus samazināt atkarību no izejvielām, kā arī radīt jaunas tirgus iespējas.

2.5.4. Kvalitatīvu un drošu darbvietu nodrošināšana kopā ar pastāvīgu sociālo dialogu: ražošana veicina nodarbinātību un nodrošina sociālo integrāciju un stabilitāti.

2.5.5. Dažas valstis pieņēma metodiku, saskaņā ar ko darbinieki pārpērk uzņēmumu (*cooperative workers' buyout (WBO)*), un ir izrādījies, ka tā ir veiksmīga pieredze, ko varētu izplatīt arī citās ES valstīs. Ja tā ir pienācīgi strukturēta, tā var saglabāt darbvietas un saglabāt ražotnes.

([13]) *National accounts and GDP, Eurostat*, 2024.
([14]) *The changing structure of employment in the EU: Annual Review 2023, Eurofound*, 2023.

2.6. **Stratēģiskais politikas konteksts**

Īstenojot Mario Dragi ziņojumā par ES konkurētspēju norādītās politikas iniciatīvas, kā arī Eiropas Komisijas iniciatīvas, ir jānovērš plaisa starp ES ražošanas nozari un ES galvenajiem tirdzniecības partneriem, piemēram, ASV un Ķīnu.

2.6.1. Tīras rūpniecības kurss nodrošinās skaidru ceļu uz dekarbonizāciju, tīrām tehnoloģijām un ieguldījumu stimulēšanu. Komisija palīdzēs izveidot izaugsmi veicinošu tiesisko regulējumu, kas atbalstīs nozares centienus ieviest inovācijas, paplašināt darbību, ražot produktus un sniegt pakalpojumus; tā sadarbosies ar visām ieinteresētajām personām, lai nodrošinātu mērķtiecīgus risinājumus katrai vērtības ķēdei.

2.6.2. Konkurētspējas kompasā, kas balstās uz ieteikumiem, kuri izklāstīti Mario Dragi ziņojumā par Eiropas konkurētspējas nākotni, noteiktas trīs galvenās rīcības jomas — inovācija, dekarbonizācija un konkurētspēja, drošība un noturība —, kā arī piecas transversālas darbības: vienkāršošana, vienotā tirgus šķēršļu mazināšana, konkurētspējas finansēšana, prasmju un kvalitatīvu darbvietu veicināšana un politikas saskaņošana un koordinācija ES un valstu līmenī. Tas nodrošinās vēl nepieredzētu birokrātijas samazinājumu, it īpaši Eiropas mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, un ietvers Konkurētspējas koordinācijas rīku, kas palīdzēs dalībvalstīm sadarboties kopīgu stratēģisku interešu projektos.

3. **Īpašas piezīmes**

3.1. Pievēršoties deindustrializācijas un dzīves dārdzības krīzes pamatcēloņiem, Eiropa var izmantot šo brīdi, lai atjaunotu savas ekonomikas aktivitāti, stiprinātu savu darbaspēku un uzlabotu savu iedzīvotāju dzīves kvalitāti. Turpmāk aprakstīti daži galvenie aspekti un iespējas.

Attiecībā uz uzņēmumiem

3.1.1. Reindustrializācija sniedz iespēju likt lietā progresīvas tehnoloģijas, kas veicinās **inovāciju** un uzlabos **konkurētspēju** pasaulē. Eiropas ražošanas nozares var kļūt par līderēm zaļajā un digitālajā pārveidē.

3.1.2. Piegādes ķēžu noturība: repatriējot ražošanu, uzņēmumi var mazināt globālo **piegādes ķēžu** traucējumu radītos riskus un stabilizēt izmaksas.

3.1.3. ES klimata mērķiem atbilstošas **ilgtspējīgas prakses** ieviešana var atvērt jaunus tirgus videi draudzīgiem produktiem un pakalpojumiem.

Attiecībā uz darba ņēmējiem

3.1.4. Atjaunots uzsvars uz ražošanu var nodrošināt **labi apmaksātas, stabilas darbvietas** dažādās nozarēs — tādējādi tiktu risinātas bezdarba problēmas, ko saasinājusi deindustrializācija.

3.1.5. Ieguldījumi **izglītībā un profesionālajā apmācībā** nodrošina, ka darbaspēks spēj apmierināt mūsdienīgo ražošanas nozaru prasības.

3.1.6. Lokalizētas un noturīgas ražošanas nozares nodrošina **stabilākas darba iespējas**, samazinot atkarību no nestabiliem pasaules tirgiem.

3.1.7. Ja tiek ievērota ilgtspējīga un ētiska prakse, darba ņēmēji var sagaidīt **uzlabotus darba apstākļus** un darbvietu drošību.

Attiecībā uz iedzīvotājiem

3.1.8. Plaukstoša ražošanas nozare veicina vispārējo **ekonomikas stabilitāti**, uzlabojot dzīves līmeni un mazinot nabadzību.

3.1.9. Ražošana nodrošina kvalitatīvas darbvietas, kas kopā ar nozaru maksātajiem nodokļiem nodrošinās **publiskos ieguldījumus** infrastruktūrā un pakalpojumos.

3.1.10. No jauna iedzīvinātas rūpnieciskās zonas var veicināt labākas infrastruktūras veidošanu, sabiedrisko pakalpojumu uzlabošanu un **dinamisku vietējo ekonomiku**.

3.2. Kopumā reindustrializācija var nest ievērojamus ilgtermiņa ieguvumus. Tomēr tā rada arī problēmas, kas koordinēti jārisina gan ES, gan dalībvalstu līmenī un jāpārvalda, īstenojot pārdomātu politiku un stratēģisko plānošanu.

3.2.1. Viens no grūtākajiem uzdevumiem ir kvalificētu darbinieku piesaiste un noturēšana. Ražošanas nozare konkurē ar citām saimnieciskās darbības jomām par izcilāko talantu piesaisti un noturēšanu; lai tas izdotos, ir jāpiedāvā stabilas darbvietas, konkurētspējīgs atalgojums un karjeras attīstības iespējas. Kvalitatīvu darbvietu ceļvedis ir pozitīva Eiropas Komisijas iniciatīva, jo labas kvalitātes darbvietas un pienācīgi darba apstākļi ir būtiski, lai piesaistītu darba ņēmējus. Turklāt būtu jāīsteno rīcībpolitikas ar mērķi aktivizēt un sagatavot konkrētas iedzīvotāju grupas, kuras ir ārpus darba tirgus, un nodrošināt viņiem nepieciešamās prasmes, it īpaši sievietēm, jauniešiem un migrantiem un citām neaizsargātām grupām. Turklāt dalībvalstīm jābūt atvērtām, lai racionalizētā un nebirokrātiskā veidā uzņemtu kvalificētus darbiniekus no trešām valstīm. Tas ietver darba atļauju procesu paātrināšanu, ārvalstīs iegūtu kvalifikāciju atzīšanu un vienlīdzīgas attieksmes nodrošināšanu. ES jācenšas kļūt par galamērķi, kam dod priekšroku kvalificēti darbinieki no visas pasaules.

3.2.2. Darba ņēmējiem nodrošināta tehnisko un vispārīgo prasmju apmācība un prasmju pilnveide, kā arī skaidrs karjeras attīstības ceļš un profesionālās perspektīvas: ražošanas nozarēm attīstoties, ir pastāvīgi nepieciešams apmācīt un pārkvalificēt darbaspēku, lai darba ņēmēju prasmes labi atbilstu darba tirgus prasībām. Kvalificēts un noturīgs darbaspēks ir īpaši svarīgs nozarēs, kurās jāveic divējādā pārkārtošanās. Turklāt Komiteja atzinīgi vērtē Komisijas aicinājumu grozīt valsts atbalsta noteikumus un ieviest sociālos nosacījumus, kas saistīti ar publiskajām investīcijām, lai nodrošinātu labākus stimulus rūpniecības nozarei ieguldīt prasmju pilnveidē, pārkvalifikācijā, kvalitatīvās darbvietās un darba ņēmēju pieņemšanā darbā taisnīgas pārkārtošanās nolūkā. Prasmju savienībai un *STEM* stratēģiskajam izglītības plānam būtu jāorientējas uz to, lai palīdzētu sasniegt šo mērķi. Ar šo apmācību būtu jānodrošina, ka darba ņēmēju prasmes tiek tieši atzītas un apstiprinātas visā ES, tiklīdz tās atzinušas vienas dalībvalsts publiskās iestādes; tas samazinātu birokrātisko slogu.

3.2.3. Straujais tehnoloģiju attīstības temps prasa, lai ražošanas nozares nepārtraukti pielāgotos un ieviestu inovācijas. Ražošanā ir jāīsteno digitālā pārveide, kas ietver jaunu tehnoloģiju ieviešanu kopā ar īpašām rūpēm par stingru kiberdrošības pieeju, kura garantē datu integritāti un pilnīgu personas tiesību ievērošanu.

3.2.4. Vienlaicīga reindustrializācija un dekarbonizācija nav vienkāršs uzdevums. Ražošanas nozarēm izaugsme ir jālīdzsvaro ar vides un sociālo ilgtspēju. Ilgtspējīgas prakses integrēšana ražošanas procesos ir būtiska, lai panāktu atbilstību vides noteikumiem un patērētāju vēlmēm. Tas ietver zaļo tehnoloģiju ieviešanu, oglekļa pēdas samazināšanu un aprites ekonomikas principu veicināšanu. Ir nepieciešams ar stimuliem atbalstīt apritīgus produktus un uz apritīgumu balstītus inovatīvus uzņēmējdarbības modeļus, lai tie varētu turpināt konkurēt ar tradicionāliem un ienesīgiem uzņēmējdarbības modeļiem un lai zaļie un tīrie produkti un pakalpojumi būtu cenas ziņā pieejami.

3.2.5. Regulatīvais un administratīvais slogs un pārrobežu jautājumi: ES normatīvā vide un administratīvās apstiprināšanas procedūras bieži tiek uzskatītas par sarežģītām un apgrūtinošām — 32 % ES uzņēmumu norāda, ka regulējums ir "būtisks šķērslis" to ieguldījumu darbībām ([15]). Uzņēmumi saskaras ar ievērojamām atbilstības nodrošināšanas izmaksām un administratīviem kavējumiem atļauju un apstiprinājumu saņemšanā, un tas var atturēt no ieguldījumiem un inovācijas. Neraugoties uz vienoto tirgu, atšķirības valstu noteikumos, standartos un procedūrās rada šķēršļus ienākšanai tirgū un palielina izmaksas uzņēmumiem, kas darbojas vairākās ES valstīs. Vienkāršošana nenozīmē noteikumu atcelšanu. Runa nav ne par zaļā kursa vai būtisku sociālo aizsardzības pasākumu atcelšanu, ne arī par to, ka Eiropa varētu vairāk līdzināties ASV. Runa ir par tādas birokrātijas samazināšanu, kas nedod labumu nevienam.

3.2.6. Lai gan reindustrializācija var radīt jaunas darbvietas, tā var novest arī pie darba zaudēšanas tehnoloģiju attīstības dēļ, ja automatizācija un progresīvas tehnoloģijas aizstāj noteiktus darba veidus. Lai risinātu šo problēmu, būs nepieciešamas īpašas pārkvalifikācijas un sociālās politikas programmas.

3.2.7. Ražošanas nozarēm kļūstot konkurētspējīgākām, var palielināties globālo konkurentu spiediens. Konkurētspējas saglabāšana prasīs nepārtrauktu inovāciju un ieguldījumus.

([15]) 2025. gada ziņojums par vienoto tirgu un konkurētspēju, Eiropas Komisija, 2025.

3.2.8. Lai nodrošinātu līdzdalības pieeju, reindustrializācijas procesā jāiekļauj sociālais dialogs, tostarp koplīguma sarunas. Darba devējiem un darba ņēmējiem būtu jāapņemas izveidot un īstenot konkurētspējīgas mācību programmas, kas veicina rūpniecisko, sociālo un teritoriālo kohēziju, izmantojot koplīguma sarunas un darba ņēmēju līdzdalību uzņēmumu līmenī. Jaunajā sociālajā līgumā būtu jāņem vērā arī organizēta pilsoniskā sabiedrība, jauniešu viedoklis un it īpaši reģioni, kurus pārkārtošanās skar visvairāk.

3.3. Ražošana ir inovācijas un papildvērtības pakalpojumu veicinātāja.

3.3.1. Rūpniecībai ir būtiska nozīme Eiropas reindustrializācijā, veicinot ekonomikas izaugsmi, inovāciju un ilgtspēju. Tā atbalsta augstvērtīgu pakalpojumu attīstību, mazina dzīves dārdzības krīzi un novērš deindustrializāciju, veicinot turpmāku inovāciju, atdzīvinot vietējo ekonomiku, radot darbvietas un mudinot iedzīvotājus palikt rūpniecības rajonos.

3.3.2. Ražošana ir nozīmīga **inovācijas** virzītāja, šī nozare bieži ir jaunu tehnoloģiju un procesu pētniecības un izstrādes līdere. Šo inovāciju var pārņemt arī citas nozares, un tā veidojas nepārtrauktu uzlabojumu un tehnoloģiskās attīstības kultūra.

3.3.3. Ražošanas nozare bieži attīsta **papildvērtības pakalpojumus**, kas uzlabo kopējo vērtības ķēdi. Tas ietver visu — no progresīvām ražošanas metodēm līdz pēcpārdošanas pakalpojumiem — un palīdz samazināt ražošanas izmaksas, radīt augstākas kvalitātes produktus un uzlabot klientu apmierinātību.

3.3.4. Darbvietas rūpniecībā, it īpaši augsto tehnoloģiju un progresīvās ražošanas nozarēs, parasti **piedāvā augstāku atalgojumu** salīdzinājumā ar daudzām pakalpojumu nozares darbvietām. Tas var palīdzēt uzlabot dzīves līmeni un samazināt ienākumu nevienlīdzību.

3.3.5. Ražošanas nozare piedāvā ievērojamas **profesionālās izaugsmes** un karjeras attīstības iespējas. Darbinieki var pastāvīgi mācīties un pilnveidot prasmes, un viņiem ir iespējas virzīties uz augstāka līmeņa amatiem.

Briselē, 2025. gada 18. jūnijā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Oliver RÖPKE